

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ОРГАНІЧНОГО ВИРОБНИЦТВА ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Р. А. Валерко, к. с.-г. н., доцент
Л. О. Герасимчук, к. с.-г. н., доцент
Житомирський національний агроекологічний університет

Сільськогосподарське виробництво в цілому і овочівництво зокрема, базується на застосуванні великих доз мінеральних добрив під час вирощування сільськогосподарської продукції. Поряд із позитивними наслідками цього процесу існує ряд негативних чинників, які впливають на оточуюче середовище і здоров'я людей. Спостерігається деградація ґрунтів, забруднення їх пестицидами, агрохімікатами, солями важких металів, що призводить до порушення екологічної рівноваги агроєкосистем і погіршення якості сільськогосподарської продукції. Альтернативою необґрунтованій і згубній для всього живого хімізації сільськогосподарського виробництва є органічне виробництво, в плані технологічного, економічного та екологічного розвитку, яке забезпечує отримання екологічно безпечних продуктів харчування [2].

В сфері розвитку органічного виробництва існує ряд проблем, які потребують ґрунтового аналізу для ефективного їх вирішення з метою створення сприятливих умов для розвитку органічного виробництва:

- відсутність відповідних інституційно-правових, фінансово-економічних та соціально-психологічних умов, необхідних для розвитку органічного виробництва;
- недостатній рівень розвитку інституційної інфраструктури, необхідної для підтримки органічного виробництва;
- суперечливість і неповнота чинних нормативно-правових актів, що регулюють діяльність суб'єктів господарювання у сфері органічного виробництва;
- низький рівень інформованості населення, товаровиробників, органів державної влади та місцевого самоврядування щодо можливостей та перспектив розвитку органічного виробництва в регіоні;
- недостатній рівень професійних знань і досвіду господарюючих суб'єктів щодо ведення органічного виробництва в

сучасних умовах та відсутність ефективної системи підготовки висококваліфікованих фахівців у сфері органічного виробництва [3].

Вітчизняними науковцями виділено в Україні чотири зони, що мають певні екологічні та агротехнічні передумови для ведення органічного сільського господарства. Житомирська область входить в одну з таких зон, а саме – до Вінницько-Прикарпатської зони, що тягнеться широкою смугою близько 100 км від с. Попільня Житомирської області, охоплює північ Вінницької, Хмельницької та Тернопільської областей і простягається у напрямку до м. Львова. У цій зоні ґрунти ще не забруднені до небезпечних меж і є можливим вирощування екологічно чистої продукції на рівні найсуворіших світових стандартів [4].

Проте, на території Житомирської області існує ряд проблем, через які неможливе ведення органічного виробництва, зокрема це збільшення кількості застосування мінеральних добрив, зменшення внесення органічних добрив та використання хімічних засобів захисту рослин, у тому числі й пестицидів.

Протягом 2015-2017 рр. на території області спостерігається тенденція до збільшення площі ріллі, що знаходиться у власності сільськогосподарських підприємств. У Ємільчинському та Овруцькому районах зафіксовано збільшення таких площ на 80 та 226 % відповідно. У Житомирському, Новоград-Волинському, Попільнянському, Пулинському та Радомишльському районах збільшення площі ріллі встановлено на рівні від 17 до 23 % (рис.1).

Негативним явищем для Житомирської області є збільшення кількості внесення мінеральних добрив на сільськогосподарських угіддях. В цілому по області протягом 2015-2017 рр. кількість внесених мінеральних добрив збільшилась на 29 кг/га. У розрізі районів внесення мінеральних добрив стрімко зросло в Андрушівському, Бердичівському та Ружинському районах на 73, 82 і 75 кг/га відповідно. Зменшення кількості мінеральних добрив встановлено у Ємільчинському, Коростишівському та Попільнянському районах (табл. 1).

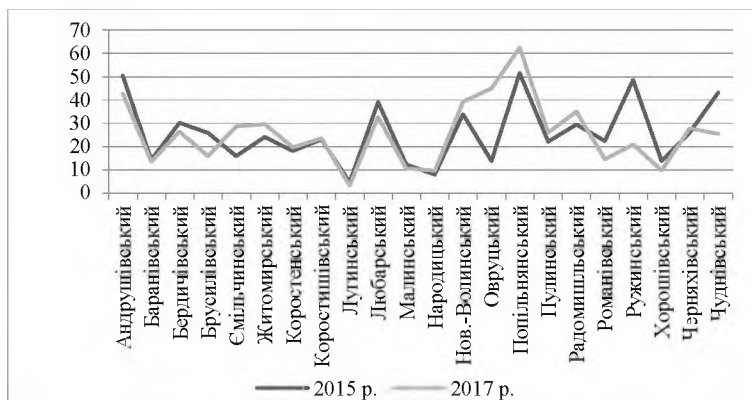

Рис. 1. Площа ріллі у власності та користуванні сільськогосподарських підприємств за містами та районами. 2015-2017 рр., тис. га

Табл. 1. Внесення мінеральних і органічних добрив під посіви сільськогосподарських культур. 2015-2017 рр., кг/га

Район	Внесено мінеральних добрив, кг/га			Внесено органічних добрив, кг/га		
	2015 р.	2017 р.	+/-	2015 р.	2017 р.	+/-
Андрушівський	71	144	+73	0,2	0,1	-0,1
Баранівський	19	49	+30	0,9	1,6	+0,5
Бердичівський	53	135	+82	0,3	0,3	-
Брусилівський	96	96	-	-	-	-
Смільчинський	87	86	-1	0,4	0,4	-
Житомирський	40	71	+31	0,4	-	-
Коростенський	48	59	+11	0,5	0,3	-0,2
Коростишівський	105	78	-27	0,1	0,1	-
Лутинський	11	53	+42	0,6	-	-
Любарський	97	130	+33	1,2	0,7	-0,5
Малинський	72	78	+6	-	-	-
Народичський	57	66	+9	0,3	-	-
Нов.-Волинський	70	98	+28	1,3	1,4	+0,1
Овруцький	66	92	+36	1,1	1,4	+0,3
Олевський	18	18	-	0,9	-	-
Поліський	132	130	-2	1,8	1,6	-0,2
Пулинський	37	71	+34	0,4	0,4	-
Радомишльський	90	94	+4	-	-	-
Романівський	44	97	+53	0,8	0,3	-0,5
Ружинський	78	153	+75	0,6	0,3	-0,3
Хорошівський	35	75	+40	-	-	-
Черняхівський	54	90	+36	-	0,1	+0,1
Чуднівський	91	114	+23	0,1	0,0	-0,1
Житомирська область	75	104	+29	0,8	0,5	-0,3

Поряд із цим на території області спостерігається зменшення внесення органічних добрив на 0,3 кг/га в цілому по області (табл. 1).

Досить негативним явищем, яке унеможливує ведення органічного виробництва є застосування хімічних засобів захисту рослин. Порівняно із 2015 роком у 2017 році збільшилась площа сільськогосподарських угідь, на якій застосовуються засоби захисту рослин у тому числі пестициди (табл. 2).

Табл. 2. Площа, на якій застосовувалися засоби захисту рослин, га

Райони	Площа, га		+/-, %	У тому числі пестициди, %
	2015 р.	2017 р.		
Андрушівський	41735,1	47517	13	100
Баранівський	6636	9150,7	37	97,4
Бердичівський	28031	31089	10	100
Брусилівський	6334,8	26113,2	312	100
Ємільчінський	10716	17160,5	60	100
Житомирський	16732,1	18732	11	100
Коростенський	5651,6	8304,1	46	100
Коростишівський	12126	20897	72	100
Лугинський	555	1702	206	100
Любарський	32874	31032,3	-5	100
Малинський	11132,6	11066,4	-0,5	100
Народицький	5500,4	9349,8	69	100
Нов.-Волинський	28273,4	26121,1	-7	98,5
Овруцький	10128,7	13689,8	35	100
Олевський		1591,8	-	100
Попільнянський	33423,9	44398,4	32	100
Пулинський	8771,5	16337,7	86	100
Радомишльський	19752,6	26361,2	33	100
Романівський	11413,8	15311,1	34	100
Ружинський	51636,2	49639,4	-3	100
Хорошівський	4443,7	10039,6	125	100
Черняхівський	16032,2	18246,3	13	100
Чуднівський	34281,2	43027,6	25	100
Житомирська область	396181,9	496878	25	99,9

Майже на усій території області зафіксовано збільшення кількості застосування засобів захисту рослин на 25 %. Для Брусилівського, Лугинського та Хорошівського районів виявлено найбільші площі, на яких застосовуються засоби захисту рослин,

порівняно із 2015 у 2017 році вони збільшились на 312, 206 та 125 % відповідно. Незначне зменшення таких площ виявлено у Любарському, Малинському, Новоград-Волинському та Ружинському районах у межах від 0,5 до 7 % (табл. 2).

Крім того, небезпеку викликає ще й те, що майже 100 % застосовуваних засобів захисту рослин – це пестициди (табл. 2), які не допускаються до використання при органічному виробництві.

Список літератури

1. Довкілля Житомирської області : статистичний збірник – Житомир, Головне управління статистики у Житомирській області, 2018. – 168 с.

2. Носко В. Л. Стан і розвиток органічного виробництва в Україні / В. Л. Носко // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія : Біологія, біотехнологія, екологія. - 2015. - Вип. 214. - С. 212-216.

3. Паламарчук Т. М. Аналіз проблем розвитку органічного виробництва в Україні / Т. М. Паламарчук [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://ir.znau.edu.ua/bitstream/123456789/5223/1/Organik_2016_431-435.pdf.

4. Стецишин П. О. Основи органічного виробництва: [навчальний посібник] / П. О. Стецишин // – Вінниця: Нова книга, 2008. – 528 с.